

**‘Eğitimidir ki bir milleti ya özgür bağımsız, şanlı yüksek bir topluluk halinde yaşatır ;
ya da esaret ve sefaletle terk eder.’**

Mustafa Kemal Atatürk

ÖĞRETİM BİRLİĞİNİ AŞINDIRAN UYGULAMALAR

Derleyen : Ayşe Uygur

1-Öğretim Birliği

Osmanlı İmparatorluğu’nun Tanzimat öncesi döneminde mahalle mektepleri, medreseler; Tanzimat sonrası döneminde Batı tipi ilk, orta, lise okulları, teknik okullar, sanat okulları, öğretmen okulları, askeri okullar, azınlık okulları, yabancı okulları, misyoner okulları vardı. Bu okullarda ne dil, ne program, ne yöntem, ne din birliği yoktu. Üniversite seviyesinde sadece Darülfünun vardı (Güray, Duran, 2020: 511-5), (Gülcü, 2018: 107) .

1923 Yılında Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra Mustafa Kemal Atatürk: ‘ *Bir millet eğitim ordusuna sahip olmadıkça, savaş meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin kalıcı sonuçlar vermesi ancak eğitim ordusuyla mümkündür*’ stratejisine uygun olarak, devrimleri eğitim alanından başlatmıştır.

İlk eğitim devrimi 3 Mart 1924 Tarihinde 430 Sayı ile çıkarılan Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Kanunu’dur ve Mustafa Kemal Atatürk, Öğretim Birliği Kanunu’nun gerekçesini ve amacını şu sözlerle açıklamıştır: ‘*Bir milletin kültür ve milli eğitim siyasetinde, milletin fikir ve duygu bakımından birliğini sağlamak için öğretim birliği en doğru, en bilimsel, en çağdaş ve her yerde yararları görülmüş bir ilkedir. Bir milletin fertleri ancak bir türlü eğitim görebilir, iki türlü eğitim bir memlekette iki türlü insan yetiştirir. Bu ise his ve fikir birliğine ve dayanışma amaçlarına aykırıdır*’ (Tevhid-i Tedrisat, t.y.). Ayrıca din eğitiminin nasıl olması gerektiğini açıklamıştır: ‘*Dini öğrenmek için gerekli olan yer medrese değil, yalnızca okuldur. Gençler orada hem bütün insani ihtiyaçları için gerekli bilgiyi alacak, hem de dini öğrenecektir. Medreselerde muhtaç olduğumuz bilimler, teknik bilgiler verilemiyor. Öte yandan her Müslüman islamî hükümleri de bilmek zorundadır. Okullarda bu ikisi de öğretilecektir. Bundan başka nasıl doktor, mühendis yetiştiriyorsak, yüksek meslek adamları yetiştiriyorsak, dinimizi hakkıyla bilen âlim insanlara da ihtiyaç vardır. Bu insanlar da*

Prof. Dr. , E. Öğretim Üyesi, ADD Bilim Kurulu Üyesi

medresede yetiştirilemez. Dinî bilgiden önce hayatın, bilimin, tekniğin gerektirdiği bilgiler vardır. Bunları gerektiği kadar öğrendikten sonradır ki, dinin öğrenilmesi aşamasına geçmek lazımdır' (Dura, 2017).

Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Kanunu'yla Türkiye Cumhuriyeti'ndeki bütün eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'na (Maarif Vekaleti'ne) bağlanmıştır. Böylece, milli eğitim için gerekli olan Batı tipi eğitim ve dinsel eğitim ayrımı ortadan kaldırılarak, tüm ülkede aynı programa göre eğitim- öğretim yapılacak olan öğretim birliğine geçilmiştir. Öğretim Birliği Kanunu:

- 1-Türkiye'deki bütün bilim ve öğretim kurumlarının Maarif Vekaleti'ne bağlanması,
- 2-Şer'iyeye ve Evkaf Vekaleti, ya da özel vakıflar tarafından yönetilen tüm medrese ve mekteplerin de Maarif Vekaleti'nin yönetimine alınması,
- 3-Şer'iyeye ve Evkaf Vekaleti bütçesinde, okullara ve medreselere ayrılan tüm gelirlerin, birikimlerin Maarif Vekaleti'ne aktarılması,
- 4-Yüksek din uzmanları (yüksek din mütehassısları) yetiştirilmek üzere Darülfünun'da İlahiyat Fakültesi kurulacağı, imamlık ve hatiplik gibi din hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi için de ayrı okullar açılması,
- 5- Kanunun yayınlandığı tarihte Müdafaa-i Milliye Vekâleti'ne (Millî Savunma Bakanlığı) bağlı olan askerî ortaokul (rüştüye) ve liselerle (idadi), Sıhhiye Vekâleti'ne (Sağlık Bakanlığı) bağlı olan yetimhanelerin (darüleytamlar), bütçeleri ve eğitim kadroları ile beraber Maarif Vekâleti'ne (Milli Eğitim Bakanlığı) bağlanması kabul edilmiştir (Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II, t.y.).

Öğretim Birliği Kanunu ile tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanarak aynı yönde eğitim veren kurumlar haline dönüşmüşlerdir.

Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Kanunu'nun yapılmasının nedenleri:

- Çağdaş eğitimi uygulamak,
- Eğitimdeki iki başlılığı kaldırmak,
- Laik bir toplum oluşturmak,
- Cumhuriyet rejimini güçlendirecek eğitim sistemini oluşturmak,
- Milli kültür, milli birlik yaratmak (MEB, t.y.).

Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Kanunu'nun kabul edilmesinin sonuçları:

- Çok başlı eğitim sistemine son verilerek eğitim-öğretimde birlik sağlandı,
- Bütün okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanarak denetim altına alındı,

- Bilimsel olarak geride kalan medreseler kapatıldı,
- Azınlık okullarında Türkçe zorunlu kılındı, tüm eğitim faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimine tabi kılındı,
- Eğitim; laik, çağdaş ve milli bir sisteme dönüştü.
- İlk öğretim zorunlu, parasız, eşit duruma getirildi (Tarih Bilgi, 2018).
- Nitelikli din adamı yetiştirmek için ' imam ' ve 'hatip' okulları açıldı, Darülfünun'da İlahiyat Fakültesi kuruldu (Tarih Bilimi, 2020).

Atatürk Dönemi'nde eğitime büyük önem verilmiş olup, 1923 Yılında % 8,61 (Bursalı, 2019) kadar olan okuma- yazma oranı, 10 yılda %19,1 lere çıkarılmış (Albayrak, 1994:482) , fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür vatandaşlar yetiştirilmesinde önemli aşamalar kaydedilmiştir.

22 Mart 1926'da kabul edilen, 'Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun' ile Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Kanunu'nun ilkelerinin ışığı altında eğitim hizmetleri düzenlenmiştir. Devletin izni olmadan hiç bir okulun açılmayacağını öngören Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun, aynı zamanda bütün derslerin çağdaş uygulamalarının dikkate alınarak okul müfredat programlarında uygulanmasını; Batı tipi eğitim ve dinsel eğitim ayrımının da ortadan kalkmasını sağlamıştır (Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II, t.y.).

Öğretim Birliği Kanunu ve onu izleyen diğer devrimler, yenilikler neticesinde Türkiye Cumhuriyeti'nde ulusal, çağdaş, bilimsel, laik, karma, parasız, uygulamalı, örgün eğitime geçilebilmiştir. Atatürk Dönemi'nde eğitim alanında yapılan devrim ve yenilikler aşağıda verilmiştir:

- 1- Öğretim Birliği Yasası - 3 Mart 1924
- 2- Medreselerin Kapatılması - 11.03.1924
- 3- Tekke, Zaviyelerin Kapatılması- 30.11.1925
- 4- Milletlerarası Takvim ve Saatin, Yeni Rakamların ve Ölçülerin Kabulü 26.12.1925-1931
- 5- Maarif Teşkilatı Kanunu- 22.3.1926
- 6- Güzel Sanatlarda Yenilikler- 1924 -1938
- 7- Yeni Türk Harflerinin kabulü- 1.11.1928
- 8- Millet Mekteplerinin Açılması- 24.11.1928:
- 9- Türk Tarih Kurumunun kurulması- 12.4.1931
- 11-Türk Dil Kurumunun Kurulması- 12.7.1932
- 12- Üniversite Reformu- 31.5.1933

13- Köy Enstitülerinin Kurulması- 17.4. 1940 (1930 ‘ lu yıllarda Köy Enstitülerinin temeli olan Eğitim Kurslarında eğitimci yetiştirilmiştir) (Atatürk inkılapları, t.y.), (Atatürk net t.y.), (Erdem, 2008: 192).

2-Atatürk Döneminden Sonra Öğretim Birliğini Aşındıran Uygulamalar

Atatürk Dönemi’nde eğitim, laiklik prensibine göre biçimlenmiş, din etkisinden uzak tutularak Osmanlı Dönemi’nde olduğu gibi Batı tipi ve dinsel eğitim veren kurumlar ayırımına, çift başlılığa fırsat verilmemeye çalışılmış, bu nedenle bütün eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Atatürk Dönemi’nden sonra, özellikle 1950’ lerden sonra, eğitime dinsel etkilerin verilme uygulamaları olmuş, bu uygulamaların örgün eğitimde din dersleri, imam hatip okulları ve Kur’an kursları kanalıyla 3 şekilde yürütüldüğü, dolayısıyla öğretim birliğinin aşındırıldığı görülmüştür. Ayrıca eğitim, genelde devlet tarafından parasız uygulanmakta iken, 1980’lerde liberal ekonomiye geçiş süreciyle beraber, özel okullar teşvik edilmiş, öğretim birliği özel okullar ile de aşındırılmaya başlamıştır.

Özellikle 1970’lerden itibaren öğretim birliğinden sapmalar olmuş; eğitimde iki başlı sistem gittikçe belirginleşmiş, öğretim birliğinin giderek aşındırılmaya, bozulmaya başladığı görülmüştür.

A-Eğitimde Dinsel Uygulamalar

a-Din Derslerinin Ders Programlarına Alınması

3 Mart 1924 - Öğretim Birliği Kanunu ile tüm eğitim kurumlarında çağdaş, bilimsel, laik eğitimin temelleri atılmış, din eğitimi ise din dersleri ile sağlanmıştır. 1924 Yılında din derslerine ilkökul programlarında Kur’an-ı Kerim ve Din Dersi olarak 2.,3.,4.,5. sınıflarda ikişer saat; ortaokul 1. ve 2. sınıflarında birer saat yer verilmiştir. 1926 ‘ da ilkökul 3.,4.,5., sınıflarda Din Dersleri birer saat verilirken, 1929 yılından itibaren kademeli olarak şehir ilkökul programlarından, 1939 yılından itibaren de köy ilkökul programlarından çıkarılmıştır. 1927 Yılında da ortaokul programlarından çıkarılmıştır (Zengin, 2017:119).

1946 Yılında çok partili döneme geçilmiş, 1949 Yılında Din Dersleri ilkökulların 4. ve 5. sınıflarında seçmeli olarak yeniden verilmeye başlanmıştır. 1956 Yılında orta okul 1. ve 2. sınıflarında serbest çalışma saatlerinden biri din derslerine ayrılmıştır. 1967 Yılında liselerde 1. ve 2. sınıflarda seçmeli olarak din dersi konulmuştur. 1974-75 Öğretim Yılında ilkökul 4. sınıftan başlayarak lise son sınıfa kadar 8 yıl boyunca haftada 1 saat ve zorunlu olarak ‘Ahlak Dersleri’ programlara konulmuştur. Dolayısıyla 1976 Yılında orta okul 3. ve lise 3. sınıflara da ‘Ahlak Dersleri’ konulmuştur. 1982 Yılında seçmeli olan din dersleri ilk, orta dereceli

okullarda Din ve Ahlak Bilgisi dersi olarak zorunlu hale getirilmiştir. 2010 Yılında Alevi vatandaşların itirazı üzerine Alevilik ile ilgili bölümlere daha fazla yer verilmiştir (Zengin, 2017:128). Bu zorunlu derslere ek olarak, 11.04.2012 tarihinde 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 25. Maddesinde yapılan değişiklikle 'Kur'an-ı Kerim' ve 'Hz. Peygamberimizin Hayatı' (1739 Sayılı Yasa-Madde 9, 2012), 'Temel Dini Bilgiler' derslerinin ortaokul ve liselerde isteğe bağlı seçmeli ders olarak okutulması yasalaştırılmıştır (Karapehlivan, 2019).

Pedagojik açıdan bakıldığında; çocuğun 11-12 yaşına kadar somut kavramlarla dünyayı tanıdığı; gördüğü, duyduğu, dokunduğu varlıkları kavradığı; oysa din olgusu içerisinde vicdan, ahlak, özgürlük vb. soyut kavramların olduğu, ve bu kavramların ancak 11-12 yaşından sonra anlaşılmasına, analiz ve sentez yapılmaya başlandığı, bundan dolayı din eğitimi eğer okulda verilecek ise, 12 yaşından sonra, seçmeli olarak ve de farklı dinleri de anlatan 'din kültürü' dersi olarak verilmesi gerektiği bildirilmiştir. 12 Yaşına kadar din eğitiminin tamamen ailelere bırakılması önerilmektedir. 18 Yaşından sonra bireylerin, kendi iradeleriyle yaşadıkları kültürün özelliklerini, kendi okuduklarını, öğrendiklerini, kazanımlarını, başka kültürlerden öğrendiklerini bir süzgeçten geçirerek kendi değerlerini oluşturacakları, bilişsel sistemin karmaşık fonksiyonlarını tam olarak bu yaşta kullanmaya başlayacakları bildirilmiştir (Atay, 2015).

b-İmam Hatip Okulları

Osmanlı döneminde ilk İmam Hatip okulu 1913 Yılında Medresetü-l İrşad okulu olarak açılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde Öğretim Birliği Kanununa göre, 1924 Yılında din hizmetlerinin görülebilmesi amacıyla 29 merkezde İmam Hatip Mektepleri açılmıştır (Çavuşoğlu, 2016). Darülfünun'da bir İlahiyat Fakültesi açılması karara bağlanmıştır (Zengin, 2017: 118). Ancak 1928'de, din ile ilişkilendirilen tüm hükümlerin Anayasa'dan çıkarılması ve laiklik politikası doğrultusunda, eğitim sisteminde din eğitimi de kademeli bir şekilde azaltılmıştır. İmam Hatip Mektepleri 1930' lardan sonra yaşanan ekonomik kriz ve öğrenci azlığı nedenleriyle kapatılmıştır (Çavuşoğlu, 2016).

1949 Yılında Ankara Üniversitesi'nde İlahiyat Fakültesi açılmıştır (Ankara Üniversitesi, t.y.). 1950 Yılından sonra orta kısım 4, lise kısım 3 yıl olacak şekilde 7 ilde İmam Hatip Okulları açılmıştır. 1971 Yılında orta kısımları kapatılmış, sonraki yıllarda sayıları artırılarak 1972 Yılında ortaokuldan sonra 4 yıl eğitim veren meslek lisesi kapsamına alınarak İmam Hatip

Liselerine dönüştürülmüştür. 1974 Yılında İmam Hatip Ortaokulları yeniden açılmıştır. 1976 Yılında kız öğrenciler de Danıştay Kararı ile imam hatip liselerine alınmaya başlamıştır. 16 Ağustos 1997 Yılında çıkarılan 4306 Sayılı 8 Yıllık Kesintisiz Öğretim Yasası ile İmam Hatip Okullarının ortaokulları kapatılmıştır. 1998 Yılında İmam Hatip Liselerinin Meslek Liseleri içindeki oranının %21 olduğu bildirilmiştir. 30 Mart 2012 Yılında 6287 Sayılı ‘4+4+4 Yasası ‘ile İmam Hatip Orta okulları yeniden açılmıştır (Çavuşoğlu, 2016: 3).

1973 Yılında İmam Hatip Lisesi mezunlarına Üniversitelerin edebiyat bölümlerine girme hakkı tanınmıştır. 1980 Yılında İmam Hatip Lisesi mezunlarına, üniversitelerin tüm bölümlerine girme hakkı; 1998 Yılında İmam Hatip Lisesi mezunlarına, diğer öğrencilerle aynı katsayı verilerek tüm bölümlere girme hakkı tanınmıştır (Çavuşoğlu, 2016:3).

Görüldüğü üzere, 1950 Yılında çok partili hayata geçildikten sonra, örgün orta okul ve lise eğitimi içinde dinsel eğitim veren 7 İmam Hatip Okulu yeniden açılmış, her yıl sayıları gitgide artarak 2020 Yılında 3427 İmam Hatip Ortaokulu- 714 297 öğrenci; 1673 İmam Hatip Lisesi- 666 963 öğrenciye ulaşılmış, eğitim adeta laik ve dinsel eğitim verilen kurumlar olarak 2 başlı hale getirilmiştir (MEB, 2021). 2020/2021 Tarihi itibariyle ülkemizdeki Örgün Eğitim Kurumlarının ve İmam Hatip Ortaokulları, İmam Hatip Liseleri ‘nin sayısal istatistik bilgileri aşağıdaki Tablo 1 de verilmiştir (MEB, 2021).

Tablo 1. 2020/2021 Döneminde Ülkemizdeki Okul/Derslik, Öğrenci, Öğretmen ve İmam Hatip Ortaokul ve Lise Sayıları ve Oranları

Okul	Okul sayısı/ Derslik sayısı	Öğrenci sayısı	Öğretmen sayısı	İmam Hatip okul/derslik oranı %	İmam Hatip öğrenci oranı %
Okul Öncesi (Resmi, özel anaokulu+ anasınıfı)	30 978/ 82 394	1 225 981	95 049		
İlkokul (Resmi+Özel)	24 576/ 264 740	5 328 391	306 937		
Orta okul (Genel+Özel+Din Öğretimi)	19 025/ 196 534	5 212 969	370 798		
İmam Hatip Orta okulu	3 427/ 26 423	714 297	47 279	18,0 /13,4	13,7
Lise (Genel +Mesleki ve Teknik+Din öğretimi)	12 972 / 222 973	6 318 602	382 109		
İmam Hatip Liseleri	1 673 / 36 661	666 963	50 075	12,9/16,4	10,6
Toplam (okul öncesi+ilk+orta+lise)	87 551/ 766 641	18 085 943	1 154 893		
Yaygın Eğitim	18 092/ 123 100	9 250 777	92 742		

Tablo 1 'de görüldüğü üzere 2020/2021 itibariyle imam hatip ortaokullarının toplam ortaokullar içinde okul /derslik oranının 18,0 /13,4; öğrenci oranının ise %13,7 olduğu; imam hatip liselerinin toplam liseler içinde okul /derslik oranının 12,9/16,4; öğrenci oranının ise %10,6 olduğu görülmektedir. Eğitimde '4+4+4' sisteminin imam hatip ortaokullarının yeniden açılmasına neden olduğu bilinmektedir.

c-Kur'an Kursları

Diyanet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları ile dinsel eğitim vermektedir.

Güncellenen 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görevleri hakkındaki kanun şöyledir: *'İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere; Cumhurbaşkanlığına bağlı Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur'*. Bu çerçevede Diyanet İşleri Başkanlığı yaygın din eğitimi faaliyetlerini büyük ölçüde camiler ve Kur'an kursları aracılığı ile gerçekleştirmektedir. *'İlköğretimin 5. sınıfını bitiren öğrenciler için tatillerde ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetim ve gözetiminde yaz Kur'an kursları açılmaktadır. Kur'an kurslarının açılışı, eğitim-öğretim ve denetimleri, bu kurslarda okuyan öğrencilerin barındığı yurt veya pansiyonların açılış ve çalışmalarına dair hususlar yönetmelikle düzenlenir'* (Kaymakcan, 2021:93).

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 2020 Yılında Türkiye'de 89 445 Cami bulunduğu bildirilmiştir.

2020 Yılı itibariyle Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı 19503 Kuran Kursu bulunduğu, bunların 16122' sinin aktif olduğu, 3381 'inin öğretime ara verdiği, kuran kurslarının il, ilçe, belde ve köylerde bulunduğu; 2020 Yılı itibariyle Kur'an kursuna katılanların 901 818 kişi olduğu, bunlardan 774 536 'sının kursu bitirdiği bildirilmiştir (Diyanet, 2020). İlk-orta öğretim öğrencileri için yaz kuran kursları açılmakta, bu kurslarda da Kur'an 'ın Türkçe anlamının öğretilmesinin de önemi vurgulanmıştır.

2011 Yılına kadar Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından açılan yaz Kur'an kurslarına katılım için ilkokulu bitirme şartı var iken; 17 Eylül 2011 tarih ve 28057 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kanun Hükmünde Kararname ile 4-6 yaş çocukları için de Yaz Kur'an kurslarına katılma imkanı tanınmıştır. Bu değişiklikten sonra, 2013 Yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından okul öncesi '4-6 Yaş Kur'an Kursları' açılmaya başlanmıştır (Kaymakcan, 2021: 13).

2020 Yılı itibariyle Kur'an Kurslarına giden okul öncesi öğrenci sayısının 150 000'i aştığı (Kaymakcan, 2021:133) , 2020/2021 Yılında okul öncesi öğrenci sayısının 1 225 981 olduğu bildirilmiştir (MEB, 2021) . Bu durumda yaklaşık olarak okul öncesi Kur'an Kurslarına giden öğrenci sayılarının %12,2 dolayında olabileceği ifade edilebilir.

Okul öncesi eğitimin 4 farklı kanaldan yürütüldüğü bildirilmiştir:1- Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulları ve anasınıfları , 2- MEB' na veya Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı özel okullar (oranları %18' leri bulmaktadır), 3- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve bazı kamu kuruluşları tarafından işletilen okul öncesi eğitim kurumları , 4- 2013 Yılından sonra Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları (Kaymakcan, 2021:132). Bu verilere göre okul öncesi eğitimde, eğitim- öğretim birliğinin farklı kurumlar elinde uygulanarak zedelendiği ifade edilebilir.

Pedagojik açıdan çocuğun gelişimine bakıldığında; okul öncesi 4-6 yaş döneminde çocuğa din eğitimi verilmesinin çok sakıncalı olduğu; çocuğun dünyasına anlamadığı soyut kavramların girdiği, soyut kavramları anlama yaşının 12 yaş olduğu; anlamadığı konuları ezberleyerek tekrar ettiği; sonuç olarak yetişkinler tarafından öğrenmiş gibi, başarılı olmuş gibi algılandığı; çocuk gelişimi açısından bir zaman kaybı olduğu bildirilmiştir. Diğer taraftan korkuya dayalı bir değer eğitimine dönüştürülebilir din eğitimi ve öğretiminin, çocukta kaygı düzeyini artırabileceği ve çocuk ruh sağlığı açısından sakınca yaratabileceği, çocuğun öğrenme motivasyonunu olumsuz etkileyebileceği öngörülmüştür (Atay, 2015).

B- Özel Okullar

1980 Yılından sonra, liberal ekonomiye geçiş ile birlikte çıkarılan yasa ile özel okullar teşvik edilmiş, devlet okulları maddi olarak ihmal edilmiş, dolayısıyla özel okulların sayısı da hızla artmıştır. Sanayiciler, özel veya tüzel kişiler, tarikatlar vb. özel okullar açmış olup, özel okulların 1/3 'ünün tarikatlarla bağlantılı oldukları bildirilmiştir. Öğretim Birliği özel okullar vasıtasıyla da aşındırılmaya, bozulmaya başlamıştır (Balcı, 2021). 2020/2021 Tarihi itibariyle ülkemizdeki Resmi ve Özel Örgün Eğitim Kurumlarının sayısal istatistiki bilgileri aşağıdaki Tablo 2 de verilmiştir (MEB, 2021):

Tablo 2. 2020/2021 Döneminde Ülkemizdeki Resmi ve Özel Okul / Derslik, Öğrenci, Öğretmen Sayıları ve Oranları:

Okul	Okul sayısı/Derslik sayısı	Öğrenci sayısı	Öğretmen sayısı	Özel okul/derslik oranı %	Özel okul öğrenci oranı %
Okul Öncesi (Resmi, özel anaokulu+ anasınıfı)	30 978/ 82 394	1 225 981	95 049		
Resmi Okulöncesi	24 458/ 50 557	1 032 463	72 427		
Özel Okulöncesi	6 520/ 31 837	193 518	22 622	21,0 / 38,6	15,8
İlkokul (Resmi+Özel)	24 576/ 264 740	5 328 391	306 937		
Resmi İlkokullar	22 527/ 233 370	5 059 079	273 652		
Özel İlkokullar	2 049/ 31 370	269 312	33 285	8,3 / 11,9	5,1
Orta okul (Genel+Özel+Din Öğretimi)	19 025/ 196 534	5 212 969	370 798		
Resmi Ortaokullar	16 682/ 167 379	4 901 158	331 482		
Özel Ortaokullar	2 343/ 29 155	311 811	39 316	12,3/ 14,8	6,0
Lise (Genel +Mesleki ve Teknik+Din Öğretimi)	12 972/ 222 973	6 318 602	382 109		
Resmi Liseler	9 183/ 172 160	5 782 638	311 835		
Özel Liseler	3 789/ 50 813	535 964	70 274	29,2/ 22,8	8,5
Toplam (okul öncesi+ilk+orta+lise) (resmi+özel)	87 551 / 766 641	18 085 943	1 154 893		
Yaygın Eğitim	18 092/ 123 100	9 250 777	92 742		

Çeşitli dernek, vakıf vb. okul açma hakkı tanındığı için özel okulların eğitim süreçleri de farklılık göstermekte olup öğretim birliğinin aşındırıldığı ifade edilebilir. Özel okulların okul öncesi dönemde %15,8; ilkokullarda %5,1; ortaokullarda % 6,0; liselerde % 8,5 oranlarında bulunduğu görülmektedir.

3-Sonuç

Eğitimde Osmanlı- Tanzimat Dönemi'nden beri süregelen Batı tipi eğitim kurumları ile dinsel eğitim kurumlarından oluşan iki başlılık, Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar devam etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel hedefi ' fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür vatandaşlar yetiştirmek' olduğu için eğitimde bu iki başlılığa son verilmesi düşünülmüş ve eğitim alanındaki ilk devrim olan 3 Mart 1924 – Öğretim Birliği Kanunu ile Batı tipi okullar, dini eğitim kurumları, yabancı- azınlık- misyoner okulları, teknik okullar vb. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanarak hepsinde aynı program uygulanmaya başlamıştır. Cumhuriyetin aydın din adamlarını yetiştirmek için de İmam Hatip Okulları açılmıştır. Öğretim Birliğini takiben bilimsel, laik eğitim uygulanması için medreseler, tekke ve zaviyeler kapatılmış, harf devrimi yapılarak halkın daha kolay okuma –yazma öğrenmesi sağlanmış, 10 yılda okuma-yazma oranı %19,1 ' lere ulaşmıştır.

1946 Yılında çok partili hayata geçildikten sonra öğretim birliği aşındırılmaya başlanmış; 1949 Yılında okullarda din derslerinin programlara konulmaya başladığı, giderek zorunlu hale getirildiği; 1950 Yılında imam hatip okullarının açıldığı, çeşitli dönemlerde sayılarının ihtiyaçtan çok fazla olarak artırıldığı, 2020/2021 itibariyle imam hatip ortaokullarındaki öğrenci oranının %13,7 olduğu; imam hatip liselerinde öğrenci oranının ise %10,6 olduğu bildirilmiştir. Ayrıca; Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 4-6 yaş okul öncesi çocuklara Kur'an kursu adı altında din eğitimi verilerek te öğretim birliği aşındırılmaya başlanmış, bu yaş çocuğa din eğitiminin verilmesinin pedagojik açıdan sakıncalı olduğu, 4-6 yaş çocuğunun ancak somut kavramları aldığı, din gibi soyut kavramları ancak 12 yaşından sonra alabileceği bildirilmiştir.

1980'lerde liberal ekonomiye geçildikten sonra özel okullar teşvik edilmiş; devlet okullarının olanakları zayıflatılmış; ticari kuruluşlara, dini tarikat, cemaat gibi oluşumlara, yabancı kuruluşlara vb. özel okul açma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla farklı yapılardaki özel okullar da öğretim birliğinin aşındırılmasına neden olmuşlardır. Özel okulların okul öncesi dönemde %15,8; ilkokullarda %5,1; ortaokullarda % 6,0; liselerde % 8,5 oranlarında bulunduğu görülmektedir.

Sonuç olarak; 1980'lerden sonra muhafazakar politikalar ile 'dinsel eğitim' uygulamaları artmış; liberal politikalar ile çok farklı yapılardaki 'özel eğitim kurumları' teşvik edilmiş ; dolayısıyla öğretim birliği aşındırılmış, bozulmuştur. Tüm eğitim kurumlarında çağdaş, bilimsel, laik, milli eğitimin uygulanması için 'öğretim birliği programları' yeniden düzenlenmelidir. Çağımızda bilim dev adımlarla yol almakta, kök hücre çalışmaları; hücrelere, atoma kadar inebilen uygulamalar; robotlarla ameliyat; robotlarla fabrika üretimi; Ay'a, Mars'a seyahat ve araştırmalar; bilişim dünyasındaki gelişmeler; yapay zekanın bir çok alanda kullanılması vb. son dönemde ulaşılan bilimsel gelişmelerdir. Dünyada bilim ve

teknolojide son gelişmeleri icat eden, uygulayan ülkeler gelişmekte ve bağımsızlıklarını koruyabilmektedirler; dogmaların etkisinde kalmış, bilimsel gelişmelerden uzak ülkeler ise maalesef geri kalarak gelişmiş ülkelerin sömürüsüne maruz kalmaktadırlar. Çağın ulaştığı gelişmelerin izlenmesi, ancak çağdaş, bilimsel, laik, milli eğitimle mümkündür. Atatürk ‘ Çağdaş (Muasır) Medeniyeti Yakalamak’ özdeyişi ile çağdaş bilimsel, teknolojik, sanatsal gelişmeleri yakalamayı işaret etmiştir.

Ülkenin ihtiyacı kadar, Cumhuriyetin imam hatiplerini yetiştirmek üzere İmam Hatip Liseleri açılmalı; tüm ders programları öğretim birliğini koruyarak, çağdaş gelişmelere uygun hale getirilmeli, din dersleri de çocuklarda soyut kavramının başladığı 12 yaşından sonraki dönemde, tek bir dinin veya mezhebin değil, bütün dinleri kapsayacak şekilde seçmeli ders olarak verilmeli; 4-6 yaş çocuğuna pedagojik açıdan sakıncalı olduğu için dinsel eğitim verilmemelidir. Özel okullar devlet eliyle desteklenmemeli, kaynaklar devlet okullarına aktarılmalı, özel okullardaki eğitim- öğretimin yasalara uygunluğu denetlenmelidir.

Kaynaklar

- Güray, Ş., Duran, A. (2020) Tanzimat Dönemi Eğitimin Durumu ve Dönemin Bir Değerlendirilmesi, Sosyal Bilimler Dergisi / Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(4), 507-522. Doi Numarası: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.41479>
- Gülcü, N.(2018). 19. Yüzyılda Askeri Okullar ve Askeri Eğitim Sistemi, Akdeniz Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3,104-111.
- Tevhidi tedrisat, t.y. Erişim adresi: <https://fullbilgi.net/egitim/tarih/tevhidi-tedrisat-kanunu-nedir-onemi-maddeleri-ve-sonuclari/>
- Dura, C.(2017). Öğretim Birliği, Güncel Meydan, 3 Mart. <http://www.guncelmeydan.com/pano/ogretim-birligi-prof-dr-cihan-dura-t44625.html>
- Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II, t.y. Erişim adresi: https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Bahar/ataturk_ilkeleri_ve_inkilap_tarihi_2/6/index.html
- MEB, t.y. Erişim adresi: http://www.meb.gov.tr/belirligunler/10kasim/inkilaplari/egitim/tevhidi_tedrisat.htm
- Tarih Bilgi.(2018). Tevhid-i Tedrisat Kanunu: Önemi, Nedenleri ve Sonuçları, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Temmuz 29. Erişim adresi: <https://tarhibilgi.org/tevhid-i-tedrisat-kanunu-onemi-nedenleri-ve-sonuclari/>
- Tarih Bilimi. (2020). 3 Ağustos . Erişim adresi: <https://www.tarhibilimi.gen.tr/tevhid-i-tedrisat-kanunu/>
- Bursalı, O. (2019). Osmanlıda okuma yazma bilenlerin sayısı çok muydu?, Yeniçağ Gazetesi, 14 Kasım. Erişim adresi: <https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/orhan-bursali/osmanlida-okuma-yazma-bilenlerin-sayisi-cok-muydu-1701918>
- Albayrak, M. (1994). Millet Mekteplerinin Yapısı ve Çalışmaları (1928-1935), Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 10_(29), 471-483. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aamd/issue/55433/759842>
- Atatürk İnkılapları, t.y. Erişim Adresi : <https://www.ataturkinkilaplari.com/>
- Atatürk sitesi, t.y. Erişim Adresi : www.ataturk.net
- Erdem, C. (2008). Cumhuriyet Yönetiminin 1930’lu Yıllarda Köyde ve Köylülükte “Dönüşüm”ü Gerçekleştirme İsteğinin Bir Aracı Olarak “Köy Eğitim Kursları” Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (10) 3, 187-200.

- Zengin, M. (2017).Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikalarının Din Dersi Öğretim Programlarına Etkileri, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (19), 36, 113 – 137. Erişim adresi: <https://doi.org/10.17335/sakaifd.345284>
- 1739 Sayılı Yasa, Madde 9 (2012). Milli Eğitim Temel Kanunu, 30 Mart Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>
- Karapehlivan, F. (2019). Eğitim Yoluyla "Yeni Türkiye" İnşası- AKP Döneminde Türkiye'de Eğitim Politikalarına Genel Bir Bakış, Heinrich Böll Stiftung, İstanbul. Erişim adresi: <https://tr.boell.org/en/2019/10/01/constructing-new-turkey-through-education>
- Atay,M.(2015). 12 yaşından önce din eğitimi hak ihlalidir, Evrensel net (Karaer, Z.) 13 Şubat. <https://www.evrensel.net/haber/104671/12-yasindan-once-din-egitimi-hak-ihlalidir>
- Çavuşoğlu, Ö.(2016). Tarihte İmam Hatip Okulları, İlkadım Dergisi, Nisan. Erişim adresi: <https://ilkadimdergisi.net/arsiv/yazi/tarihte-imam-hatip-okullari-1672>
- Ankara Üniversitesi, t.y. Erişim adresi: <https://www.ankara.edu.tr/kurumsal/tanitim/tarihce/>
- MEB, 2021. Erişim adresi: https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424
- MEB eğitim, öğretim istatistikleri (2021). 10 Eylül.. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/meb-egitim-ogretim-istatistiklerini-acikladi/2361308>
- Kaymakcan, R. (2021).Türkiye’de Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi Raporu, EBSAM Araştırma Dizisi, Mart, 1-142. Erişim adresi: https://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/yayinlarimiz2021/Turkiyede_Okul_Oncesi_Din_ve_Ahlak_Egitimi.pdf
- Diyanet.(2020). Erişim adresi: <https://stratejigelistirme.diyamet.gov.tr/sayfa/57/istatistikler>
- Balcı (2021). 12 ocak. Erişim adresi: <https://bilgedunyali.com/esergul-balci-egitimde-tarikat-ve-medrese-raporu/ahmet-can-ayisik/can-ayisik-ozel-haber/ 12.1.2021>